

Στέλλα Γαδέδη «Μας είναι απαραίτητη η μοναξιά»...

του ΣΩΤΗΡΗ ΚΑΚΙΣΗ

Γράφει πια και τραγούδια. Και τα τραγουδάει. Με τη φωνή της πια επιπλέον, όχι μόνο με το συγκινητικό της φλάουτο. Και δεν ξεχνάει και τα παλιά, ακόμα και των δημοτικών τραγουδιών τους ανεπανάληπτους σκοπούς και λόγια. Η Στέλλα η Γαδέδη, με τον αυθορμητισμό μικρού κοριτσιού, για της ψυχής της τον τρόπο απλά κι ανοιχτά μιλάει, γιατί η πορεία της κύκλους πάλι κάνει, γιατί από της κλασικής μουσικής τον παντοδύναμο ουρανό στην καθημερινότητα τη, σώμα με σώμα, μάχη αποφάσισε να γυρίσει. Η μουσική, λέει η εξάριετη καλλιτέχνις, δεν μας σώζει από μόνη της. Πρέπει κι εμείς δίπλα της να σταθούμε, όσο γίνεται πιο ήρεμοι και αποφασιστικοί, όσο πιο αποφασισμένοι, για να μπορέσουμε τον πιο στέρεο εαυτό μας να αποκαλύψουμε. Για να μπορέσουμε με την πιο ουσιαστική πλευρά της ζωής επιτέλους να συστηθούμε

(Δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα "ΤΑ ΝΕΑ", 29 Σεπτεμβρίου 2001)

Όλα μαζί, λοιπόν, Στέλλα;

ΣΤΕΛΛΑ ΓΑΔΕΔΗ: «Τι εννοείτε ακριβώς; Πείτε μου».

Εννών πως το τελευταίο σας CD, «Το βιβλίο της Μνήμης», περιέχει από δημοτικά τραγούδια ως σημερινά δικά σας. Τελείως δικά σας.

«Έτσι κι αλλιώς, όλα μαζί δεν είναι στον κόσμο; Όλα μαζί δεν είναι τα πράγματα μέσα μας; Η μνήμη δεν είναι υπεύθυνη γι' αυτό;».

Η μνήμη;

«Ναι, η μνήμη. Όχι η ανάμνηση. Είμαι εναντίον της ανάμνησης και υπέρ της μνήμης. Αυτό το άλλο "Αχ, εδώ υπάρχουν... μνήμες", το φλου αυτό καθόλου δεν μου πάει. Δεν μου αρέσει αυτού του είδους η ελαφρότητα. Εξ ου και ο τίτλος, άλλωστε "Το βιβλίο της Μνήμης". Ένα βιβλίο που το ξεφυλλίζεις σοβαρά, εντός σου. Άλλο το απλώς θυμάμαι, το κάθομαι κι αναπολώ, κι άλλο η προσπάθεια η επώδυνη αλλά πολύ σημαντική να αποκαλύψουμε όσο μπορούμε την αιτία της ύπαρξής μας. Αυτό το πράγμα που εν δυνάμει είμαστε».

Τον εαυτό μας πλήρως...

«Ναι. Που στο πέρασμα της ζωής αρκετά κομμάτια του, για τον άλφα ή βήτα λόγο, ξεχνιούνται. Για μένα, η μνήμη βοηθάει στο να στερεώνουμε το παρόν και μας δείχνει και δρόμους για το μέλλον. Αυτό τώρα μπορεί να σας μοιάζει κάπως ασαφές, αλλά, ζώντας στο παρόν χωρίς να ξεχνάμε τίποτα από το παρελθόν μας, υπάρχει προοπτική. Τότε μόνο».

Τρεις χιλιάδες χρόνια μετά! Άλλωστε, άπαξ και εμφανίζεται η Μνήμη στον κόσμο, άπαξ και ο Δίας ξεμπερδεύει με τον Κρόνο-Χρόνο, ξεκινάει και η Ιστορία, το Παρόν, το Παρελθόν και το Μέλλον.

«Δεν ξέρετε πόσο χαίρομαι για όλα αυτά τώρα, έστω και κατόπιν εορτής. Εγώ αυτά τα πράγματα δεν τα έχω διαβάσει, τα έχω όμως αισθανθεί, νιώσει. Με ενόραση δηλαδή, όχι μετά λόγου... γνώσεως».

Σήμερα όμως, σε εποχές κατ' εξοχήν μη-μνήμης, με τα τραγούδια σε χάος πια ασυναρτησίας, με τίποτα να μη μπορεί να φτάσει ένα βήμα παρακάτω, θέλει τόλμη κανείς να επιμένει στην ουσία.

«Τι να σας πω. Αν δεν γίνεται αυτό, δεν υπάρχουν. Εγώ τουλάχιστον, σας βεβαιώνω, δεν υπάρχω».

Είναι όμως δυο φορές πιο δύσκολο να μένεις ο εαυτός σου... nowadays!

«Είναι εκατό φορές πιο δύσκολο, μου φαίνεται. Κι ας ακούγεται τώρα μέχρι και χριστιανικό κάτι τέτοιο, οι δυνάμεις και οι πειρασμοί και όλες οι σύγχρονες καταστάσεις στο μόνο που δεν μας βοηθάνε είναι στο να είμαστε ο εαυτός μας. Δεν είναι καθόλου απλό πράγμα αυτή η υπόθεση, της διατήρησης του εαυτού μας, σήμερα».

Πρώτα, έγραφες ένα τραγούδι που ήταν δικό σου, που ήσουν εσύ με τον ένα ή τον άλλο τρόπο και υπήρχαν και αρκετοί άλλοι παρόμοιοι... εαυτοί γύρω σου, να το υποδεχτούν, να το μοιραστούν μαζί σου αυτό το τραγούδι.

«Ναι. Σήμερα σαν να υπάρχει μια γενική παραίτηση. Σαν να μην είναι οι άλλοι κοντά μας, κοντά στον καθένα μας. Εγώ όμως έτσι μόνο μπορώ να λειτουργήσω. Και αντιστέκομαι σε όλη αυτή την, παγιωμένη πια, κατάσταση, γιατί δεν πιστεύω πως υπάρχει άλλος τρόπος».

Ήτοι;

«Ήτοι, ο μόνος τρόπος είναι το άτομο, ο καθένας μας, να κρατάει τον εαυτό του. Να είναι αυτό που είναι κι αυτό που θέλει να είναι. Και από εκεί εκκινώντας, να πηγαίνουμε μετά στα άλλα

σχήματα, στις σχέσεις, στις οικογένειες, στις φιλίες, στις κοινωνίες, σε όλα. Στον κόσμο ολόκληρο. Αυτά τώρα μοιάζουν εξαιρετικά ιδεατά, αλλά αλλιώς δεν γίνεται».

Ένας ένας όλοι;

«Ένας ένας και μετά μαζί και πιο μαζί και πιο πολλοί και, τελικά, όλοι...».

Αυτά τα έλεγε και ο Τζον Λένον κάποτε, στην τελευταία του συνέντευξη: «Μην περιμένετε από μένα απαντήσεις, ο καθένας μόνος του πρέπει»...

«Κι αυτό το "μόνος του" όχι με την έννοια της μοναξιάς, που μας είναι αφόρητη συχνά. Αλλά και τη μοναξιά μας πρέπει να αρχίσουμε να τη βλέπουμε όσο γίνεται πιο θετικά. Μας είναι απαραίτητη η μοναξιά. Η μοναξιά είναι το πρώτο σκαλοπάτι για το στήσιμο ενός ουσιαστικού εαυτού. Γιατί, τι περιμένουμε; Οι άλλοι να "καθαρίζουν" για μας; Εμείς πρέπει πρώτα να δίνουμε και μετά να παίρνουμε. Κι όταν λέω εμείς, πάλι εννοώ τον κάθε άνθρωπο χωριστά. Περιμένεις από τον γείτονα να είναι εντάξει πρώτα για να είσαι μετά κι εσύ; Εσύ οφείλεις να είσαι πρώτος στην ευγένεια και τη δικαιοσύνη. Κι έτσι μόνο αποπλίζεται ο άλλος από...».

Τα όπλα του κακού; Για ελπίδες μιλάμε τώρα, γιατί η πραγματικότητα πια δεν έχει καθόλου τέτοιες ευγένειες.

«Για ελπίδες, ναι. Εγώ όμως ενδιαφέρομαι να ενδυναμώσω ακριβώς σ' αυτό: στην ηρεμία, στην ψυχραιμία, στην εσωτερικότητα. Μέχρι κάτι να γίνει. Η αλήθεια βέβαια είναι πως μια τέτοια στάση επιτείνει τη μοναξιά μας. Εγώ προσωπικά, σας ομολόγησα και πριν από λίγο, νιώθω τρομερή μοναξιά κάποιες φορές. Αλλά ελπίζω πως θα περάσει, θα μου περάσει και η μοναξιά ή θα την συνηθίσω, πού θα πάει. Δεν μπορεί, λέω, κάπου οδηγεί αυτή η ιστορία: θα βρει κάποτε κι άλλες μοναξιές η μοναξιά μου, κάποτε θα λήξει».

Κι αν δεν λήξει;

«Θα λήξει. Θα λήξει. Ιδίως όταν έχεις καταλάβει πως στη ζωή μας τα πιο απλά από τα πράγματα είναι τα πιο πολύτιμα. Στη ζωή μας τι θέλουμε; Μιαν αγάπη θέλουμε, να μπορούμε να υπάρχουμε, να μην πεινάμε, κι ένα σπίτι, ένα σπιτικό».

Τώρα θα μας τα πάρουν όλα αυτά οι... Ταλιμπάν!

«Δεν αστειεύομαι τώρα. Αυτή είναι η ουσία. Όλα τα άλλα είναι φιλολογίες».

Εσείς, αν δεν κάνω λάθος, και αγάπη έχετε και τα άλλα, ευτυχώς. Γιατί λοιπόν να νιώθετε έντονη, κατά καιρούς όπως λέτε, μοναξιά;

«Η μοναξιά πάντα παραμονεύει. Πάντα κινδυνεύεις από τα τρομοκρατικά της χτυπήματα. Δεν γλιτώνεις απ' αυτήν. Όπως κι από τη μνήμη, που λέγαμε. Που η επεξεργασία της είναι το ίδιο απαραίτητη, το ίδιο επιτακτική. Ξέρετε, Σωτήρη, είμαι και φλαουτίστα...».

Πρώτα και καλύτερα, όλος ο κόσμος το ξέρει.

«Ας πούμε. Έφυγα πια από την Ορχήστρα. Έχω φύγει από κάθε ορχήστρα».

Τι θα έλεγε ο Φελίνι γι' αυτό;

«Δεν ξέρω τι θα έλεγε ο Φελίνι. Αυτό που ξέρω εγώ είναι πως ήταν ένας κύκλος της ζωής μου που τελείωσε. Που μου έδωσε ένα σωρό πράγματα. Αλλά δεν είναι καθόλου εύκολο να ζει κανείς επί πολλά χρόνια έτσι ομαδικά. Να συνεργάζεσαι με ογδόντα ανθρώπους συνέχεια, κάθε πρωί να λες ογδόντα καλημέρες, να παίζετε όλοι μαζί την ίδια μουσική για καιρό».

Σαν... πρόσκοποι, οδηγοί μες στην πόλη ακούραστοι.

«Ναι, σαν πρόσκοποι. Εγώ φεύγοντας πήρα μια απόφαση ζωής, που την προετοίμαζα είκοσι χρόνια. Είκοσι χρόνια έλεγα "θα φύγω τότε. Και θα κάνω αυτά". Ουσιαστικά, έφυγα για να πραγματοποιήσω τα όνειρά μου».

Στην ορχήστρα δεν υπήρχαν όνειρα;

«Πώς δεν υπήρχαν».

Γιατί, αν ο Φελίνι δεν είχε να πει τίποτε επ' αυτού, τι θα έλεγε άραγε ο Δημήτρης Μητρόπουλος;

«Καταπληκτικά πράγματα έλεγε ο Μητρόπουλος. Αλλά και ο Μητρόπουλος θα καταλάβαινε, πιστεύω εγώ, από κύκλους ζωής που τελειώνουν. Εγώ πάντως έφυγα γιατί δεν ήθελα πια έναν μεσάζοντα να με βοηθάει. Μπορεί να μοιάζει όλο έπαρση αυτό το τελευταίο, αλλά δεν ξεκινάει από καμία έπαρση. Ξεκινάει απλώς από μια επιθυμία άμεσης επικοινωνίας. Από μια επιθυμία αβάσταχτη για μένα πια».

Δηλαδή;

«Δηλαδή, όταν παίζεις σε μια ορχήστρα παίζεις ένα μουσικό έργο. Επικοινωνείς με τον μαέστρο, επικοινωνείς με τους μουσικούς. Κι αυτό είναι πράγμα υπέροχο. Γιατί μαθαίνεις πρώτα από όλα να συνυπάρχεις. Μαθαίνεις για κοινωνία και αγάπη. Αγαπάς αυτό που κάνεις, αυτό που παίζεις. Μαθαίνεις να ακούς, να συντονίζεσαι, να επικοινωνείς εις βάθος. Κάτι που μες στην πραγματική κοινωνία μοιάζει να έχει πάψει να υπάρχει».

Και το είχατε πετύχει αυτό και το αφήσατε;

«Ναι, το είχα πετύχει και το άφησα. Γιατί ήταν δυστυχώς μέσα σε μια κοινωνία φανταστική, επινοημένη. Μια κοινωνία πολύ προστατευμένη. Και αποφάσισα να βαδίσω πια χωρίς αυτή την προστασία. Νιώθω, ένιωσα πως έπρεπε να βγω στον κόσμο, να δουλέψω για κάτι άλλο. Να αντιμετωπίσω τη ζωή και την τέχνη με τους όρους μου. Να βρεθώ σ' έναν άλλο τελείως κόσμο. Κάτι που καθόλου δεν ξέρω αν θα κατορθώσω. Δεν ξέρω αν θα τα καταφέρω, φοβάμαι, φοβάμαι πολύ».

Καλό αυτό. Θα γράψετε κι άλλα ωραία τραγούδια, άρα.

«Εγώ φοβάμαι πάρα πολύ. Και μπορεί να βγαίνουν ωραία πράγματα από τον φόβο μου αυτό, αλλά εγώ υποφέρω. Θα μου πεις "Αλλιώς δεν γίνεται" και θα συμφωνήσω. Έχω ξαναφοβηθεί πολύ στη ζωή μου και η λύση πάντα δεν ήταν να μη φοβάμαι. Η λύση ήταν να πω "Αυτή είναι η ζωή. Ή τη ζεις ή πεθαίνεις, εν πάση περιπτώσει". Όταν τρέμω καμιά στιγμή από τους φόβους μου, πιάνω και μου λέω: "Τι χειρότερο έχεις να πάθεις; Το πολύ πολύ να πεθάνεις!. Χτύπα ξύλο...».

Χτυπάω.

«Και πάντα τον φόβο εγώ στη ζωή μου τον ξεπέρασα κάνοντας το αντίθετο. Κάποτε, είχα αγοραφοβία, στα είκοσι δύο, στα είκοσι τρία μου. Από κάποιο πολύ δυσάρεστο γεγονός, που το είχα ζήσει μες στον κόσμο. Κι ούτε καν ήξερα τότε τι σήμαινε αγοραφοβία και νόμιζα πως δεν ήμουν καλά στο μυαλό μου, πως είχα τρελαθεί. Κι έμενα μέσα, ταμπουρωμένη, επιπλέον φοβισμένη, γιατί αυτό που ένιωθα δεν είχε όνομα. Κάποια στιγμή όμως πήρα μια υποτροφία για το Παρίσι. Εν μέσω αγοραφοβίας. Σε εποχή που δεν μπορούσα να πάω ούτε μέχρι το μπακάλικο».

Ήταν ή επί τας, είπατε;

«Ναι. Είπα "Να η ευκαιρία"! Ή τώρα ή ποτέ. Και πήγα. Ή να ζήσω πάλι ή να πεθάνω! Κι έτσι το ξεπέρασα. Κι όταν ύστερα από καιρό, κάπου διάβασα πως υπάρχει αυτό το πράγμα, είπα "Α, αυτό είχα κι εγώ". Πάει τώρα».

Με την κόντρα...

«Με τη σιγανή κόντρα. Γιατί δεν είμαι και άνθρωπος επιθετικός. Μοιάζω απαλή, και είμαι. Αλλά θέλω με την απαλότητα, με την απαλοσύνη να τα αλλάζω τα πράγματα. Η ουσία πάντως είναι, για να επανέλθουμε και στα της μουσικής και της τέχνης, πως η αληθινή δημιουργία μόνο από τη ζωή κατευθείαν βγαίνει. Από μια κουβέντα μέσα σ' ένα ασανσέρ απρόσμενη, από καθετί το καθημερινό και συχνά κρυμμένο, μεταμφιεσμένο. Σε όλα πρέπει να έχουμε ανοιχτά τα αυτιά και τα μάτια μας. Όσο για την ορχήστρα...».

Όσο για την ορχήστρα;

«Έχω επιπλέον να πω πως με την ψυχοσύνθεση και την ευαισθησία που είχα εγώ, πολύ δύσκολα θα τα είχα καταφέρει να προχωρήσω χωρίς της ορχήστρας την προστασία. Μόνο τα αριστουργήματα που έπαιξα με την ορχήστρα τα μουσικά αρκούν για να έχω ενδυναμώσει. Και δεν κακόπεσα και σε καμία δουλειά σκληρή, δύσκολη. Να με σβήσει μέσα μου. Σαν να μου κράτησε τη φλόγα αναμμένη μέσα μου όλα αυτά τα χρόνια η ορχήστρα. Μοιάζει πολύ αργά τώρα εγώ να βγαίνω να γράφω και να λέω τραγουδία. Αλλά δεν είναι έτσι. Οι άνθρωποι λειτουργούν πολύ διαφορετικά ο καθένας».

Το είπαμε...

«Μπορεί ένας στα είκοσι πέντε του να τα έχει πει όλα. Κι ένας εν σιωπή πολλά χρόνια, κάποια στιγμή να καταφέρει να πει κι αυτός τον λόγο του. Εγώ έτσι ένιωθα, θέλω να πω: Όλα αυτά τα χρόνια γέμιζα, γέμιζα, γέμιζα, κι άκουγα, και περίμενα, κι ήξερα πως δεν είχε έρθει ακόμα ο καιρός μου. Γιατί ήμουν επαρχιώτισσα, γιατί είμαι ρομαντική, γιατί είχα ένα σωρό πράγματα να πολεμήσω μέχρι να στερεωθώ μέσα μου και να πω κάτι δικό μου».

Ως τραγουδίστρια, συνθέτις, στιχουργός και...

«Ζωγράφος! Γιατί ζωγραφίζω κιόλας, ξέρετε. Θα μου πείτε "Πώς τα προλαβαίνετε όλα";».

Πώς τα προλαβαίνετε όλα;

«Ίσως επειδή δεν κάνω δημόσιες σχέσεις, πού ξέρεις! Ίσως επειδή εξακολουθώ να ζω στον κόσμο μου, απομονωμένη. Στο δικό μου το νησί, στη δική μου, την προσωπική μου επικράτεια. Εγώ είτε εδώ ζω, είτε στην Τζιά, είτε στο Παρίσι, το ίδιο νιώθω, το ίδιο προσπαθώ και λειτουργώ».

Αρκείστε στο δηλητήριό σας μέχρι να σας το γυρίσει ο άνεμος σ' ευωδία, όπως έλεγε κι ο ποιητής;

«Πείτε κι έτσι, γιατί όχι. Αλλά θέλω κάποια στιγμή να λήξει κι αυτό. Ήρεμα, όπως είπαμε. Γλυκά».

Χωρίς... τρομοκρατικές ενέργειες...

«Χωρίς. Γιατί, αν δεν λήξει, δεν ξέρω τι θα κάνω πάλι. Ξέρετε, η μουσική και η τέχνη δεν μας σώζουν τελείως. Μας βοηθάνε. Και, μαζί με τις γύρω μας συνθήκες και τη μεγάλη προσπάθεια, μπορεί στο τέλος κάτι να γίνει. Η μουσική από μόνη της ούτε μας μαθαίνει να αγαπάμε, ούτε μας μαθαίνει πώς να αντέχουμε στον πόνο».

Τι κάνει η μουσική; Τι μας κάνει;

«Η μουσική είναι ένα δώρο, αυτό είναι. Τώρα, τι θα το κάνουμε αυτό το δώρο, από εμάς εξαρτάται. Πάλι από εμάς τους ίδιους. Από κανέναν άλλον. Με τη μουσική ή δεν πας καθόλου μακριά ή πας πολύ, πάρα πολύ, μακριά. Αν με καταλαβαίνετε...».

